

(Atkelta iš 9 p.)

labai galingą vadą, kuriam nebuvo lygaus. Jau žymiai vėlesni lietuvių šaltiniai (vad. Lietuvos metraščio įvairūs sąvadai) yra užrašę jį Ringaudu. O Strijkovskis Ringaudą vadina tiesiog „didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu“. Kitoje to skyriaus vietoje /8_{182p.}/ teigiama: „Antroji Metraščio redakcija aprašo, kaip Mindaugo tėvas (Bychovco kronikoje jis čia pavadintas Ringaudu) 1234 m. kovojo prieš totorius „nuo saulės patekėjimo iki jos nusileidimo“ prie Mohilnos (Nemuno aukštupio dabartinėje Gudijoje). Lietuvos valdovas, pagal Lietuvos metraščių, totorius ir jų sąjungininkus rusų kunigaikščius galutinai sutriuškinęs (*na golovu porazil*)“.

Nė nebandau vertinti aukščiau aprašytųjų šaltinių, kuriuose tikėtini ženklūs nukrypimai nuo objektyvios istorinės tiesos, tačiau esu įsitikinęs, kad prie tiesos galima priartėti, jei tik mūsų istorikai tam skirtų rimtesnį dėmesį. Idant nurašinėjus mums ilgus amžius buvusių priešišku šalių istorikų vadovėlius, reikėtų sumaniau taikyti lyginamąjį metodą tarp jau minėtųjų šalių bei Rusijos, Ukrainos, Baltarusijos, Estijos, Lenkijos, netgi Švedijos, o galbūt ir Danijos, Norvegijos, Čekijos, Vengrijos ir Anglijos istorinių šaltinių.

Manau, kad neverta net tikėtis istorinės tiesos iš šiuolaikinių Lietuvos istorikų, neseniai išleidusių Lietuvos istoriją „plytas“ – Edvardo Gudavičiaus /7/ ir Alfredo Bumblausko /2/. Pirmasis, manau, Ringaudu neminėjo dėl to, kad aklaik kopijavo anksčiau minėtąją Lietuvos priešų sukurptą hipotezę, kad Lietuvos valstybė buvusi sukurta Mindaugo. E. Gudavičius Lietuvos istoriją kūrė, pamėgdžiodamas atvirą ilgąamžių Lietuvos priešų vokiečių ir nedraugų lenkų istorikų koncepcijas. Tai parvirtina ir A. Bumblauskas, teigdamas, kad E. Gudavičiaus sukurta „istorijos samprata koreliuoja ir su žymių lenkų bei vokiečių istorikų [...] darbais“. Alfredas Bumblauskas tos pačios istorijos vertinimo metodologijos laikėsi aklaik, matyt, vengdamas tapti izoliuotu nuo vadinamojo Lietuvos istorikų elito. Jis, savąją „paveikslėlių istoriją“ /2/ grubiai tempdamas, kaip pats rašo, „ant savo korpalo“ /2_{8p.}/, nesugebėjo net pava-

dinimo priderinti prie turinio. Nors pavadinime nurodytas 1009–1795 m. aprašomasis periodas, bet 7 ir 8 knygos skyriai „Baltų gentys“ ir „Lietuviai – sausumos vikingai“ skirti ankstesniam periodui. Nei tuose knygos skyriuose, nei kituose Ringaudu paminėjimui vietos neatsirado. Todėl abiejų minėtųjų istorikų knygos vadintos politinėmis arba politinių struktūrų istorijomis.

Teisybės dėlei reikia pastebėti, kad pasigirsta perspektyvių jaunesnės kartos istorikų, pvz., Tomo Barausko, balsai, kurių žvilgsnis į Lietuvos istoriją yra kiek kitokesnis. Deja, demokratine vadinamoje Lietuvoje pastarieji sunkiai prasiskina kelią.

APIBENDRINANT GALIMA TEIGTI:

1. neteisūs mūsų istorikai, kartojantys teiginius iš vokiškų, lenkiškų ar rusiškų vadovėlių apie aisčių agresyvumą ir teigiantys, kad ilgus dešimtmečius lietuvių karai su abiejų pusių kaimynais buvo grobiamieji. Svarbu suprasti, kad grobiamuosius ar plėšiamuosius karus susivienijusios aisčių gentys ėmė organizuoti po patirtų daugkartinių jų nuniokojimų, kaip atsaką į kaimynų agresiją;

2. tikrai neteisūs tie istorikai, kurie niekaip neįstengia nukrypti nuo dar prieš 225 metus vokiečių istoriko Schlözerio sukurpto Lietuvos istorijos modelio ar XIX a. rusų-ukrainiečių istorikų Ilovaiskio-Antonovičiaus sukurptos hipotezės, kad Lietuvos valstybė buvusi sukurta Mindaugo. Pateiktieji duomenys leidžia tvirtinti, kad Lietuvos valstybės ištakas reikia sieti bent su XI a. pab. – XII a. pr., o galbūt, turint galvoje Apuolės gynybą, randamus 1000 metų ir dar ankstesnių laikų lenkų ir vokiečių skelbtus žemėlapius bei kitus faktus, dar su žymiai ankstesniais laikais;

3. didysis Lietuvos kunigaikštis Ringaudas ir nemažai kitų istorinių veikėjų – tikrai nepelnytai, o gal ir nusikalstamai prieš istorinę tiesą, buvo ir tebėra dangstomi užmaršties skraiste. Būtina kuo skubiau sustiprinti klasikinės senovės ir ankstyvųjų viduramžių laikų Lietuvos istorijos studijas;

4. taikant palyginamąjį metodą tarp daugelio kaimyninių šalių (tik ne tarp vienos-kitos) istorinių šaltinių,

Lietuva. D. Mukinienės nuotrauka

galima daug labiau priartėti prie istorinės tiesos Lietuvoje viduramžių, ankstyvųjų viduramžių ir klasikinės senovės laikais.

NAUDOTA LITERATŪRA:

1. Antonovič V. B., „Očerker istorii velykogo kniažestva Litovskogo do polovini XV stol., *Istorija Velikogo kniažestva Litovskogo*, Tarnopolj, 1887.
2. Bumblauskas A., *Lietuvos istorija 1009–1795*, R. Paknio I-Ia, 2005.
3. Čižūnas G., „Žemaitija Lietuvos tūkstantmečio kelyje“, *Žemaičių žemė*, 2009, Nr. 1.
4. Daukantas S., *Būdas senovės lietuvių Kalnėnų ir Žemaičių*, Kaunas, 1935.
5. Dundulis B., „Lietuva ir Baltijos jūra praeityje“, *Mokslas ir gyvenimas*, 1989, Nr.12.
6. Giedrois M., „The Rulers of Thirteenth-Century Lithuania: a Search for the Origins of Grand Duke Traidenis and his Kin“, *Oxford Slavonic Papers, New series, Vol. XVII*, 1984.
7. Gudavičius E., *Lietuvos istorija nuo seniausių laikų iki 1569 metų*, Vilnius, 1999.
8. Ivinskis Z., *Lietuvos istorija iki Vytauto Didžiojo mirties*, Vilnius, 1991.
9. Jasas R., „Bychovco kronika ir jos reikšmė“, *Lietuvos metraštis Bychovco kronika*, Vilnius, 1971.
10. Jurginis J., „A. Kojelavičiaus „Lietuvos istorija“ ir jos reikšmė“, *Kojelavičius-Vijūkas A., Lietuvos istorija*, Vilnius, 1988.
11. Kojelavičius-Vijūkas A., *Lietuvos istorija*, Vilnius, 1988 (Vertimas iš lotynų kalbos, išleista Dancige 1650 m.).
12. Latvis H., Vartbergė H., *Livonijos kronikos*, Vilnius: Mokslas, 1991.
13. *Lietuva. Šeimos enciklopedija*, Kaunas: Šviesa, 2006.
14. *Lietuviškoji tarybinė enciklopedija*, Vilnius, 1982. t. 9.
15. *Lietuvos istorija* [red. A. Šapoka], Vilnius: Mokslas, 1990.
16. *Lietuvos metraštis Bychovco kronika*, Vilnius, 1971.
17. *Lietuvos TSR istorija, 1. Nuo seniausių laikų iki 1917 metų*, Vilnius: Mokslas, 1985.

Lietuviškas kaimas. Rumšiškės. D. Mukienės nuotrauka

18. *Lithuania. Chamber's ENCYCLOPEDIA A Dictionary of universal knowledge (New Edition)*, Vol. VI, Humber to Malta. William & Robert Chambers, Limited London and Edinburgh, J. B. Lippincott Company, Philadelphia, 1890.
19. „Livländische Reimchronik, verses 6383 sqq.“ *Scriptores Rerum Livonicarum, I*, 1853, Riga and Leipzig, (pagal M. Giedraitį).
20. Mačernis R., „LDK karų ir karybos istorija“, *Lietuva. Šeimos enciklopedija*, Kaunas: Šviesa, 2006.
21. Narbutt T., *Dzieje narodu litewskiego, w krótkości zebrane*, Wilno, 1847.
22. Ochmański J., *Historia Litwy, 2 ed*, Wrocław, 1982. (Pagal M. Giedraitį).
23. Paszkiewicz H., *The Origin of Russia*, London, 1954. (Pagal M. Giedraitį).
24. Pašuta V., *Lietuvos valstybės susidarymas*, Vilnius: Mintis, 1971.
25. Pichel Ch. L. T., *Žemaitija*, Kaunas: Ajeta, 1991.
26. *Regesta Lithuaniae ab origine usque ad Magni Ducatus cum Regno Poloniane unionum*, Warsaw, 1930. (Pagal M. Giedraitį).
27. Strykowski M., *Kronika polska, litewska, żmudska i wszystkiej Rusi*, (Króleiec, 1582; repr. Warsaw, 1846). (Pagal M. Giedraitį).

Lietuva. D. Mukienės nuotrauka